

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศโดยนัยดังกล่าวความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาจึงเน้นการพัฒนาบุคคลในสี่ด้าน คือ ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคม (ชีรวัดน์ นิงเนตร. 2542 : 15) การศึกษาของไทยจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์เพื่อสร้างศักยภาพของประเทศไทยให้สามารถอยู่ในประชาคมอย่างมีศักดิ์ศรี และสังคมส่วนรวมมีความสุข แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 8 จึงมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม มีสุขภาพอนามัยที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สว่าง ภู่วฒนวิบูลย์. 2540 : 2)

การที่ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้นั้นจะต้องมีการพัฒนาทุก ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐาน ในการพัฒนาด้านต่างๆ ดังนั้น การพัฒนาให้โอกาสผู้เรียนมีบทบาทร่วมในการพัฒนาตนเอง ให้เต็มศักยภาพให้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานแทนการจัดการตามศักยภาพของผู้จัดหรือหน่วยงานที่จัดจำเป็นที่จะต้องอาศัยสถานศึกษา สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาไม่ว่าจะจัดอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม ก็คือ การพัฒนากำลังคนออกไปพัฒนาประเทศ บุคคลที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพดี มีความสมบูรณ์ทั้งวิชาชีพชั้นสูง สติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ

บทบาทของมหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นสูง อันเป็นสิ่งที่สังคมมุ่งหวังไว้คือ การผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้รอบรู้ในวิทยาการชั้นสูง เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ เพื่อการพัฒนาสังคม และการเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม และบุคลิกภาพที่เหมาะสม (วิจิตร ศรีสอ้าน. 2542 : 33-48) การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเพียงสิ่งเดียวไม่อาจทำให้ผู้เรียนเกิดบุคลิกภาพที่สังคมต้องการ ได้อย่างสมบูรณ์แบบ การที่ผู้เรียนจะประสบ

ผลสำเร็จทั้งด้านวิชาการและด้านสังคมได้นั้นขึ้นอยู่กับด้านองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา (Intellectual Factor) และองค์ประกอบทางด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา (Non-intellectual Factor) การพัฒนาคนจะเป็นผลสัมฤทธิ์ได้ก็ต่อเมื่อได้มีการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลในทุก ๆ ด้าน เพื่อจะได้มีส่วนร่วมในสถาบันทางสังคมต่าง ๆ อย่างจริงจังอันเป็นภาระและความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2542 มาตรา 23 ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาและมาตราที่ 24 ให้การจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นการจัดการกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการให้การศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะสำคัญสองประการ คือ ผลิตกำลังคน (Manpower) ให้ได้มาตรฐานทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพเพื่อออกไปสนองความต้องการของสังคม และเพื่อเป็นคนที่สมบูรณ์ (Manhood) กล่าวคือ เป็นทั้งคนเก่ง คนดี หรือบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2548 : 5) ซึ่งจะต้องกระทำผ่านคนและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบในหลักสูตร นอกหลักสูตร เสริมหลักสูตรกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นตัวกล่อมเกล่าให้คนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ขึ้น ดังนั้น กิจกรรมในเวลารว่างของนักศึกษาเป็นกระบวนการทางการศึกษา ที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาที่พัฒนานักศึกษาให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ การจะพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์นั้นมีปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน ได้แก่ ปัจจัยทางวิชาการ ด้านการบริหาร ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสังคมกลุ่มเพื่อนโดยมีกิจกรรม (Student Activities) ในเวลารว่างเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาให้ถึงขีดสุด ต้องเป็นความสนใจต่อความต้องการ ความรู้สึกนึกคิดและธรรมชาติของนักศึกษา เพื่อจะได้ทราบข้อมูลบางประการ ดังที่ แอสติน (Astin. 1968 : 49) กล่าวว่า หน้าที่สำคัญของมหาวิทยาลัยจะต้องพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้มีคุณภาพ และการศึกษาทางด้านบุคลิกภาพของนักศึกษาก็เป็นสิ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยนั้น ๆ

ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้บ้านเมืองเจริญขึ้น มีผลให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก มนุษย์ได้รับความสะดวกสบายและรวดเร็วกว่าเดิมในการใช้ชีวิตประจำวัน จากผลของความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสาขาต่าง ๆ คนเราจึงมีเวลารว่างมากขึ้น จากผลการวิจัยของแคปแลน (Kaplan. 1975 :

284) ได้ให้ข้อสนับสนุนว่าจำนวนชั่วโมงการทำงานของคนจะลดลงเรื่อย ๆ ในแต่ละปีค้ำทำ
ให้คนเรามีเวลาว่างมากขึ้น และจะมีผลต่อเวลาว่างของนักศึกษา ซึ่งจะมากขึ้นกว่าเดิมด้วย

ลักษณะการเรียนในมหาวิทยาลัยนั้น นักศึกษาจะต้องมีเวลาว่างแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะ
หลักสูตรและการสอนในระดับอุดมศึกษามีความแตกต่างจากระดับอื่น ๆ อยู่มาก นักศึกษาจึงมี
ความอิสระในการใช้เวลาไปในทางที่ตนพอใจ บางคนก็อาจใช้เวลาว่างในเรื่องที่ไม่เหมาะสม
เช่น การดื่มสุรา และเล่นการพนัน รวมทั้งการใช้จ่ายเสพติด ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจัดเป็นการใช้เวลา
ว่างที่ไม่เป็นประโยชน์และจะส่งผลต่อการเรียนและการพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาได้
นักศึกษามหาวิทยาลัยมีเวลาว่างโดยเฉลี่ยประมาณ 52 ชั่วโมงต่อสัปดาห์หรือประมาณ 5-6
ชั่วโมงต่อวัน สำหรับการทํากิจวัตรพบปะเพื่อนฝูงและหาความเพลิดเพลิน (สัมภาษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม) เวลาว่างเหล่านี้นักศึกษาอาจเลือกใช้ได้หลายลักษณะและกิจกรรมที่
หลากหลายซึ่งการใช้เวลาว่างในทางที่เป็นประโยชน์ก็มีหลายทางด้วยกัน เช่น การฟังดนตรี ดู
ละคร อ่านหนังสือ ดูภาพยนตร์ เล่นกีฬา ฯลฯ การใช้เวลาว่างในทางที่ถูกต้องนั้น ผลดีที่ได้รับ
อาจเป็นการค้นพบสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ และได้ความเพลิดเพลินจากงานที่ทํ่า ขณะเดียวกันการ
ไม่รู้จักรใช้เวลาว่างในทางที่เหมาะสมก็จะทำให้เกิดปัญหาต่อตัวนักศึกษาทั้งในด้านการเรียนและ
การดำเนินชีวิตด้วยมีผลการวิจัยหลายชิ้นระบุว่าปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่นับว่าเป็นอุปสรรค
อย่างหนึ่งต่อการเรียนของนักศึกษา ได้แก่การไม่รู้จักรใช้เวลาว่างให้เหมาะสม(ทบทวมหาวิทยาลัย.
2548 : 6) การศึกษาเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะละเลยเสียมิได้

จังหวัดมหาสารคามเป็นเมืองดักศิลา ชาวมหาสารคามได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ของ
จังหวัดไว้ว่า “เมืองการศึกษา พัฒนาทรัพยากรบุคคล แหล่งผลิตเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ และ
ผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ชั้นนำ” มีแนวทางดำเนินงานของยุทธศาสตร์ด้านสังคมแห่งการ
เรียนรู้และศูนย์กลางวัฒนธรรม ซึ่งในข้อหนึ่งของยุทธศาสตร์นี้ได้กำหนดแนวทางด้านการศึกษา
ไว้ว่า จะพัฒนาและเสริมสร้างบรรยากาศของสภาพแวดล้อมให้เอื้อประโยชน์ต่อการเป็นสังคม
แห่งการเรียนรู้ ในการนี้มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหอพัก คือ (สำนักงานพัฒนาสังคมและความ
มั่นคงของมนุษย์จังหวัดมหาสารคาม. 2548 : 15)

1. จำนวนเยาวชนที่จะเป็นผู้ใช้บริการหอพัก ในจังหวัดมหาสารคามมี
สถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา จำนวน 13 แห่ง มี
นักศึกษาที่ต้องการใช้บริการหอพักประมาณ 22,724 คน
2. จำนวนหอพักและจำนวนนักศึกษาที่สามารถรับได้ ในจังหวัดมหาสารคามมี
หอพักของสถานศึกษาและหอพักเอกชนที่สามารถรับนักศึกษาได้ 22,704 คน แยกเป็น

2.1 สถาบันศึกษาที่จัดบริการหอพักในสถานศึกษา 6 แห่ง มีห้องพักจำนวน 2,269 ห้อง รับนักศึกษาได้ 7,394 คน

2.2 หอพักเอกชนที่จดทะเบียนแล้ว 395 แห่ง มีห้องพักจำนวน 7,665 ห้อง รับนักศึกษาได้ 15,510 คน

3. จำนวนนักศึกษาที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นในระดับอุดมศึกษา จากเดิมประมาณ 35,000 คน จะเพิ่มขึ้นอีกในปีการศึกษา 2549 ประมาณ 15,000 คน

จากจำนวนนักศึกษาที่อยู่หอพักเพิ่มมากขึ้น นักศึกษาต้องรู้จักรับผิดชอบตัวเองในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เวลาว่าง นักศึกษาที่อยู่หอพักสามารถที่จะใช้เวลาว่างของตนได้อย่างอิสระตามความพอใจ ดังนั้นการศึกษากิจกรรมที่ปฏิบัติในเวลาว่างของนักศึกษาที่อยู่หอพักให้ทราบถึงลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษาที่ปฏิบัติในเวลาว่างว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้ที่เสนอต่อฝ่ายกิจการนักศึกษาของสถาบันการศึกษาที่นักศึกษาสังกัด เพื่อจะได้จัดกิจกรรมให้สอดคล้องตามความสนใจของนักศึกษา และเป็นแนวทางป้องกันปัญหา ยาเสพติดและการทะเลาะวิวาทได้

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษากิจกรรมในเวลาว่างของนักศึกษาที่อยู่หอพักเอกชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เพื่อจะได้ทราบระดับการปฏิบัติกิจกรรมในเวลาว่างของนักศึกษาว่าเกิดประโยชน์และเหมาะสมกับวัย และความสนใจมากน้อยเพียงใด อันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองในการดำรงชีวิตในสังคมทุก ๆ ด้าน คุณค่าของการวิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา และพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมของนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติกิจกรรมในเวลาว่างของนักศึกษาที่อยู่หอพัก
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติกิจกรรมในเวลาว่างของนักศึกษาที่อยู่หอพัก ตามตัวแปร สถาบันอุดมศึกษาที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ และเพศ
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมที่ปฏิบัติในเวลาว่างที่อยู่หอพัก

สมมติฐานในการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติกิจกรรมในเวลาว่างของนักศึกษาที่อยู่หอพัก อยู่ในระดับปานกลาง

2. ระดับการปฏิบัติแต่ละกิจกรรมในเวลาวางของนักศึกษาที่อยู่หอพัก ตามตัวแปร สถาบันอุดมศึกษาที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ และเพศ แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษา ภาคปกติ ระดับปริญญาตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่อยู่หอพักเอกชน ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 10,678 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษา ภาคปกติ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่พักอยู่หอพักเอกชน ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยกำหนดขนาด ของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสัดส่วนของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 723) จำนวน 386 คน จำแนกเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 97 คน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 289 คน

2. ตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

1) สถาบันอุดมศึกษาที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2) เพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ กิจกรรมที่ปฏิบัติในเวลาวางของนักศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านกีฬาและนันทนาการ ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม และด้านบำเพ็ญประโยชน์

4. ระยะเวลาที่ศึกษา ปี พ.ศ. 2550

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมที่ปฏิบัติในเวลาวาง หมายถึง กิจกรรมที่นักศึกษาปฏิบัตินอกห้องเรียน นอกเหนือจากชั่วโมงที่ระบุในตารางเรียนประจำ หรือพิเศษและในวันหยุด เป็นกิจกรรมด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านกีฬา และนันทนาการ ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ และด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ไม่รวมถึงกิจกรรมส่วนตัวได้โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น

2. กิจกรรมด้านวิชาการ หมายถึง กิจกรรมหรือพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา อันมีผลต่อตัวนักศึกษาโดยตรง
  3. กิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการ กิจกรรมการเล่นกีฬา และการออกกำลังกายในลักษณะต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมที่นักศึกษาเข้าร่วมหรือปฏิบัติด้วยความสมัครใจเพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ
  4. กิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งเสริมความรู้และประสบการณ์แก่นักศึกษาด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม
  5. กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นในลักษณะต่าง ๆ ทั้งในแง่การเป็นผู้จัดการ เข้าร่วมการบริจาคทรัพย์สิน สิ่งของและการบริจาคโลหิต
  6. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาภาคปกติ ระดับปริญญาตรีหลักสูตรปริญญา 4 ปี หรือ หลักสูตรปริญญา 2 ปี (หลังอนุปริญญา) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่พักอยู่ในหอพักเอกชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
  7. หอพัก หมายถึง สถานที่ที่จัดขึ้นเพื่อรับผู้พักตามพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2507 เป็นหอพักเอกชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
  8. สถาบันอุดมศึกษา หมายถึง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ**
- ผลการวิจัยจะเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนานักศึกษาหอพัก ให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และเป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาที่อยู่หอพักของสถานศึกษาต่าง ๆ ตลอดจนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแลนักศึกษาต่อไป